

da prihaja v notranjost panja svež zrak. Pri tem ne smemo pozabiti nastaviti kovinskih zapiral za zaščito panjev pred rovkami in mišmi.

Če je žrelo zaprto z mrtvimi čebelami, te s palčko odstranimo in s prisluškovanjem z gumijasto cevko skozi žrelo preverimo stanje družine. Če čebele tiho enakomerno zašumijo in ta šum takoj preneha, je to znak, da je vse v najlepšem redu. Če iz panja slišimo posamezne otožne glasove, je to znak, da je družina brez matice ali ima kakšno drugo težavo. Takšno družino je treba na hitro odpreti, ko se otopli, in preveriti njeno stanje. Če družina nima dovolj hrane, ji moramo to takoj dodati.

Vzrok za stradanje je malomarnost čebelarja, ki je čebelar pozno poleti dodal premajhne količine hrane ali pa jih po točenju medu sploh ni dodal. Pomanjkanje hrane čez zimo je lahko tudi posledica ropanja čebel ali tihega ropa, ki ga čebelar ni pravočasno opazil, da bi lahko ustrezno ukrepal. Lačni družini, po posvetovanju s pristojnim veterinarjem, dodamo rezervne medene sate s cvetnim prahom, ki jih zamenjamo s praznimi. Sate s hrano predhodno ogrejemo na sobno temperaturo in jih z vilicami odpremo ali vsaj napraskamo. Če je hrana daleč od gnezda, je treba nastrgani medeni sat dodati tik ob samo gnezdo. Kontrolo količine hrane lahko pri nakladnem panju preverimo tudi z rahlim dvigovanjem zadnje strani panja.

Če ugotovimo, da je čebelja družina zdrava, nima pa matice, jo obvezno združimo z rezervno družino. To moramo napraviti hitro in brez skrbi, da bi prišlo do borbe med njimi, saj pozimi ni nevarnosti za takšne sovražne dejavnosti.

Če se po prisluškovanju čebelja družina ne odziva, je po vsej verjetnosti umrla. Iz takšnega panja odstranimo mrtve čebel, ga zapremo in ob prvi priložnosti odstranimo iz čebelnjaka. Če sumimo kakšno bolezen, moramo poklicati veterinarja, da ugotovi vzrok odmrtja, in če je to kužna bo-

lezen, izda navodila za ukrepanje. Kasneje, ko bo vreme toplejša, bomo panj očistili, obžgali s plinskim gorilnikom, in če je treba, tudi razkužili, tako da ga bomo 10 minut kuhali v vrelem 3-% natrijevem lugu (NaOH).

Če so žrela zaprta s snegom, jih pustimo pri miru, saj je sneg najboljši izolator in dodatna zaščita pred mrazom in vetrom. Panji pod njim prezimujejo pri isti temperaturi, kar zelo ugodno vpliva na počutje čebeljih družin. Čebelja gruča je bolj konstantna, presnavljanje je enakomernejše in poraba hrane manjša. Če so žrela zaledenela ali zaprta s čvrstim snegom, jih previdno očistimo. V primeru odjuge in prihajajočih toplih dni sneg okoli čebelnjaka čim prej odstranimo. Na tla nasujemo slamo, žaganje ali kakšen drug drobir. Če ob izletnih dneh pozimi ob snegu tla niso nasuta z drobirjem, čebele na tleh otrpnejo in se nikoli več ne vrnejo v panj.

Pozimi čebele potrebujejo zgolj mir, kajti vsako vznemirjenje slabi stabilnost družine in njeno zdravstveno stanje. Zaradi nemira čebele porabijo veliko več hrane, ker pa pozimi ne morejo redno izletavati, kaj hitro zbolijo za grižo. Prav tako zaradi nemira se čebele bodisi posamič bodisi v skupini ločijo od gnezda, zaradi česar otrpnejo od mraza, padejo na podnico in tam žalostno končajo.

Zaradi tega moramo preprečiti kakršno koli hojo okoli panjev, še posebej živali in živine. Za čebele so lahko pozimi razlog vznemirjanja različne vrste ptic, ki niso odletele v južne kraje. Mnenja o tem, kako jih odgnati, so deljena. Nekateri menijo, da je treba v bližini obesiti hrano, ki bo ptice odvrnila od čebelnjaka, drugi pa trdijo, da jih prav to privablja k čebelnjaku.

Skratka, zima z nizkimi temperaturami in obilico snega je zelo kritično obdobje v življenju večine kopenskih živali v naših krajih. Ker čebele pri tem niso izjema, je naloga čebelarjev, da jim v tem obdobju omogočimo čim boljše življenjske razmere.

Križarska lisarka (*Epeolus cruciger*)

dr. Andrej Gogala

gogala62@gmail.com

Nekatere vrste čebel ne pripravljajo gnezd, temveč svoja jajčeca odlagajo v gnezda drugih vrst, tako kot kukavice, zato jim pravimo kukavičje čebele. Ker jim ni treba prenašati peloda, nimajo organov za prenašanje in večinoma tudi ne dolgih dlak na telesu. Med njimi je križarska lisarka, za katero so značilne bele lise iz luskastih dlačic na telesu. Medtem ko je pri nas pozno poleti in jeseni dokaj pogosta vrsta, je v Evropi opredeljena kot potencialno ogrožena. Njena gostiteljica je po Evropi večinoma vresina opnarka (*Colletes succinctus*), ki tudi pri nas izginja. Glavna gostiteljica je v naših krajih bršljanova opnarka (*Colletes hederæ*), ki zbira hrano na bršljanu in je jeseni zelo pogosta na Primor-

skem, v zadnjih letih pa se širi tudi drugam in je naselila že mnoge nove predele po Evropi. Bršljanove opnarke gnezdiijo v ilovnatih stenah vrtač in podobnih krajih z razgaljeno zemljo, kjer tesno skupaj gnezdi veliko število osebkov. Na takih gnezdiščih lahko najdemo tudi njihove kukavice, križarske lisarke.

Foto: Andrej Gogala